Αφιέρωμα του Ναυτικού Μουσείου Λιτοχώρου για τα εκατό (100) χρόνια
1912-1913 / 2012-2013 ελεύθερης Μακεδονίας.

Είναι τόσο ρευστή και σύνθετη η Πολιτική – Στρατιωτική – Οικονομική και Εθνοχωροταξική κατάσταση στη χερσόνησο του Αίμου κατά τον 19ο και στις αρχές του 20ου αιώνα που και η λέξη «ΜΩΣΑΪΚΟ» είναι φτωχή να την απεικονίσει.
Έχει όμως και τις πιο λαμπρές σελίδες της ιστορίας του έθνους μας αφού διπλασίασε την εδαφική μας επικράτεια και κατέστησε την Ελλάδα από μία χώρα μικρή – απομονωμένη – ανυπόληπτη και φτωχευμένη σε σύγχρονο κράτος με λόγο και στρατηγική θέση στο χώρο των Βαλκανίων και όχι μόνο.
Αυτός ακριβώς είναι και ο στόχος του πονήματος που ακολουθεί.

Να δώσει στον αναγνώστη – θεατή μια περιληπτική αλλά ολοκληρωμένη εικόνα των γεγονότων.
Δεν διεκδικώ να ξαναγράψω την Ιστορία. Απλά προσπάθησα τη συρραφή των στοιχείων από αρκετό αριθμό βιβλίων – ανακοινώσεων – ομιλιών – ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών – αναρτήσεων στο διαδίκτυο αλλά και από τα αρχεία των μουσείων: Μακεδονικού Αγώνα – Πολεμικού Μουσείου Θεσσαλονίκης και Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος.
Γι' αυτό παρακαλώ τους αναγνώστες να με κρίνετε με την ανάλογη επιείκεια.

Ιδεολογία που κυριαρχούσε στους τότε ισχυρούς.
Συνέδριο της Βιέννης 1814 – 1815

Ίσως είναι το σημαντικότερο συνέδριο στην Ευρώπη, που απετέλεσε και το σταθμό στην Ιστορία του Διεθνούς Δικαίου.
Έγινε στην Βιέννη, υπό την προεδρία του Μέτερνιχ και συμμετείχαν όλες οι Ευρωπαϊκές ηγεμονίες: 450 αντιπρόσωποι.
Σκοπός του συνεδρίου η αναζήτηση ενός συστήματος ισορροπίας μεταξύ των εμπλεκόμενων δυνάμεων στους Ναπολεόντιους Πολέμους, αλλά κυρίως η χωροταξική ρύθμιση των Βασιλικών οίκων της εποχής και ο ηγεμονικός τους ρόλος στους λαούς της Ευρώπης.
Το λεγόμενο δόγμα Μέτερνιχ καθιέρωσε ως ανεξάρτητα κράτη (τις λεγόμενες Μεγάλες δυνάμεις): Αγγλία – Ρωσία – Γαλλία – Αυστροουγγαρία – Γερμανία.
Όλα σχεδόν τα υπόλοιπα θεωρούντο κράτη περιορισμένης κυριαρχίας, που ακόμη και στα συνέδρια έπαιρναν μέρος με αντιπροσώπους των Μεγάλων δυνάμεων. Όλα τα έξοδα των

στρατευμάτων (κατοχής κατ' εμέ) που εγκαθίσταντο σ' αυτά και που θα εξασφαλίζουν την προστασία τους, θα επιβαρύνουν τους κατοίκους αυτών.
Σημείωση:
Ο Ιωάννης Καποδίστριας που συμμετείχε στη Ρωσική αντιπροσωπία στο συνέδριο, ζήτησε το λόγο και απευθυνόμενος στις Μεγάλες Δυνάμεις τους παρακάλεσε να μεσολαβήσουν ώστε να καλυτερεύσουν οι συνθήκες διαβίωσης των Ελλήνων στην Οθ. Αυτοκρατορία.
Έλαβε την ακόλουθη απάντηση από τον Πρόεδρο του Συνεδρίου Μέτερνιχ.:
«Η Ευρώπη δεν γνωρίζει Έλληνες ή άλλους, παρά μόνον κατοίκους υπηκόους της Οθ. Αυτοκρατορίας».
Όλες οι εξεγέρσεις και τα επαναστατικά κινήματα χαρακτηριζόταν σαν ληστοσυμμορίες.
Ακόμη καθιέρωσε τη μόνιμη και διαρκή ουδετερότητα της Ελβετίας (κατ' εμέ: Διεθνές άσυλο και καταφύγιο απατεώνων).
Ρωσία:
Η θέση της Ρωσίας έναντι στην Οθ. Αυτοκρατορία είναι μία και σταθερή.
Η διάλυση της Οθ. Αυτοκρατορίας, ο έλεγχος των στενών του Βοσπόρου με κατάληψη της Κων/πολης και η κάθοδός της στις Θερμές Θάλασσες του Αιγαίου μέσω Θεσσαλονίκης και χερσονήσου του Αίμου.
Ήδη από την εποχή του Τσάρου ΙΒΑΝ του Γ΄ (1438 – 1505) που καθιέρωσε το έμβλημα του Δικέφαλου αετού μετά το γάμο του με τη Σοφία Παλαιολόγου, υποστήριξε – βοήθησε και αρκετές φορές παρότρυνε τα Χριστιανικά κινήματα και εξεγέρσεις στα Βαλκάνια επιδιώκοντας να καθιερωθεί σαν ο φυσικός κληρονόμος και συνεχιστής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Αυτό συνεχίστηκε μέχρι την ίδρυση του ανεξάρτητου Ελληνικού κράτους που η Ελλάς ξέφυγε από τη σφαίρα της Ρώσικης επιρροής.
Έτσι η Ρωσία αλλάζει στρατηγική και στρέφεται στην αφύπνιση του Σλαβικού στοιχείου στη Βαλκανική πάντα με απώτερο σκοπό την έξοδο της στο Αιγαίο.
Το 1842 γίνεται το πρώτο Πανσλαβικό Συνέδριο. Μέχρι το 1870 η Ρωσική διπλωματία δεν ασχολήθηκε ποτέ με το Μακεδονικό θέμα.
Το 1878 και μετά την προέλαση των Ρωσικών στρατευμάτων προς την Κων/πολη αναγκάζεται ο Σουλτάνος να υπογράψει την ίδρυση της Βουλγαρικής ηγεμονίας με τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου.
Τότε οι Μεγάλες δυνάμεις (Μεγάλη Βρετανία – Γαλλία – Αυστροουγγαρία – Γερμανία) βλέποντας πως η Ρωσία επιτυγχάνει το σκοπό της για κάθοδο στο Αιγαίο παραμερίζουν τις διαφορές τους και συμφωνούν στην επανεξέταση των όρων της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου, αποφασίζουν τη σύγκλησης ενός συνεδρίου Ειρήνης στο Βερολίνο και αποφασίζουν ότι η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ θα παραμείνει υπό Οθωμανική κυριαρχία.
Μεγάλη Βρετανία:
Η Μεγάλη Βρετανία θαλασσοκράτειρα ήδη, ελέγχει (σχεδόν μονοπωλιακά) το εμπόριο τόσο στη Μέση όσο και στον Ινδικό και την Άπω Ανατολή με την αλυσίδα των κτήσεων της (Γιβραλτάρ – Μάλτα – Κύπρο – Σουέζ – Άντεν), εφαρμόζει το Δόγμα του πρωθυπουργού Πάρμερστον από το δεκαετία 1830 – 1840 Διατήρηση της ακεραιότητας της Οθ. Αυτοκρατορίας και αυτό μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, αδιαφορώντας στις απαιτήσεις των λαών των Βαλκανίων για αυτοδιάθεση και δημιουργία Εθνικών κρατών, πάντως σε καμιά φάση των διαπραγματεύσεων η Μεγάλη Βρετανία δεν έθεσε θέμα συζήτησης την ενσωμάτωση της Μακεδονίας στο Ελληνικό κράτος.

Γαλλία:
Η Γαλλία διατηρούσε μεγάλα οικονομικά συμφέροντα στην Οθ. Αυτοκρατορία και σε καμία περίπτωση δεν επιθυμούσε την κατάρρευση ή τη διάλυσή της. Έτσι σε καμιά φάση των διαπραγματεύσεων και η Γαλλία δεν έθεσε θέμα ενσωμάτωσης της Μακεδονίας στο Ελληνικό κράτος. Το μόνο που προσπάθησαν είναι οι μεταρρυθμίσεις με το διάταγμα του Σουλτάνου Hatt – i – Humayun το 1856 στο συνέδριο των Παρισίων «σύνταξη ποινικού κώδικα – Συμβούλιο επικρατείας – Άρειο Πάγο – ίδρυση Οθωμ. Τράπεζας και το νόμο για τα Βιλαέτια».
Έτσι δικαιολογείται η άρνηση να βοηθήσουν στην επανάσταση του Τάσου Καρατάσου στη Χαλκιδική, αλλά έστειλε και Γαλλικά Πολεμικά που κατέστρεψαν το μικρό στολίσκο του Καρατάσου.
Ακόμη μετά την ήττα της στο Γαλλογερμανικό Πόλεμο του 1870 και πριν από τη διάσκεψη των πρεσβευτών στην Κων/πολη η Γαλλία πρότεινε τη διανομή της Οθ. Αυτοκρατορίας στα Βαλκάνια και μάλιστα η Μακεδονία να τεθεί υπο Βρετανική διοίκηση.

Αυστροουγγαρία:
Στόχος και της Αυστροουγγαρίας είναι η έξοδος στο Αιγαίο δια της κοιλάδας του Αξιού και του Λιμένος Θεσσαλονίκης. Έτσι φρόντιζε την αποδυνάμωση της Οθ. Αυτοκρατορίας αλλά και την μη ενδυνάμωση της Βουλγαρίας.
Το 1897 οι Αυστριακοί συνεργάστηκαν με τους Ρώσους, ώστε ν' αποφευχθεί κάθε αλλαγή στο εδαφικό καθεστώς της Μακεδονίας.
Το 1908 προσάρτησαν τα εδάφη της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης αλλά και με την επανάσταση των Νεότουρκων το 1908 προσπάθησε να δημιουργήσει Αλβανικό κράτος και λίγο αργότερα έγινε προσπάθεια για συνεργασία με Εβραίους τραπεζίτες και εμπόρους να γίνει το Λιμάνι της Θεσσαλονίκης Free Port υπό Αυστροουγγρική Διοίκηση, στα πρότυπα του Λιμανιού της Τεργέστης που λειτουργούσε με παρόμοιο καθεστώς από το 1719 (στην αποτροπή αυτού του σχεδίου σπουδαίο ρόλο έπαιξε και η Λιτοχωρίτικη Ναυτιλία).

Γερμανία:
Μετά την αποτυχία των σχεδίων της Αυστροουγγαρίας, όλα τα Γερμανόφωνα κράτη δημιουργούν τον τρίτο συνασπισμό με επικεφαλής τη Γερμανία με τη μεγαλύτερη στρατιωτική Δύναμη και στόχος τους είναι να ελέγξουν το χώρο της Μέσης Ανατολής – Ινδικού Ωκεανού με τη λεγόμενη «Ντράγκ – ναχ – όστεν» πολίτικ με κατοχύρωση χερσαίας σιδηροδρομικής γραμμής Βερολίνου – Βιέννη – Σόφιας – Κωνσταντινούπολης – Βαγδάτης.

Ιταλία:
Τελευταία μπαίνει στο παιχνίδι και η Ιταλία, με τον Ιταλοτουρκικό Πόλεμο 29 Σεπτεμβρίου 1911 και αφού καταλαμβάνει την Τριπολίτιδα και την Κυρηναϊκή, στρέφεται στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο πολιορκώντας τα Δαρδανέλια, καταλαμβάνει τη Χίο και τη Μυτιλήνη και αμέσως μετά τα Δωδεκάνησα.

ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ
19ος – 20ος αιώνας.
Α΄

Από τα τέλη του 14ου αιώνα, το Βυζάντιο βρίσκεται σε διαρκή παρακμή. Οι Οθωμανοί στη χερσόνησο του Αίμου, καταλαμβάνοντας τη μία μετά την άλλη τις πόλεις της Μακεδονίας, ολοκληρώνουν την κατάληψή τους το 1430 με την πτώση της Θεσσαλονίκης. Έκτοτε και μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, δεν αναφέρονται αξιόλογες επαναστατικές ενέργειες.
Οι κυριότερες επαναστατικές κινήσεις είναι αυτές των Θεσσαλών και Μακεδόνων αρματολών, του Γέρου Ζιάκα και του Γέρου Ζήντρου των Λαζαίων και του Βλαχάβα στον Όλυμπο και τη Θεσσαλία, καθώς και τα Μαύρα Καράβια με έδρα τις Βόρειες Σποράδες και δράση μέχρι το Άγιο Όρος.
Ταυτόχρονα, με την επανάσταση του 1821 ξεκινάει και η επανάσταση στη Χαλκιδική και το Άγιο Όρος, με τους οπλαρχηγούς Τάσο Καρατάσο, Αγγελή Γάτσο και Εμμανουήλ Παπά, μυημένοι ήδη στη Φιλική Εταιρία. Ο Εμ. Παπάς, Σερραίος, έμπορος και τραπεζίτης, υπήρξε η μεγαλύτερη μορφή των επαναστατικών κινημάτων, κυρίως στη Μακεδονία, με συμμετοχή και στη Νότιο Ελλάδα. Διέθεσε όλη του την περιουσία, που υπολογίζεται σε 300.000 δίστηλα χρυσά τάληρα, αλλά και οι τέσσερις γιοί του: Αναστάσιος, Νικόλαος, Αθανάσιος και Γιαννάκης πολέμησαν για την απελευθέρωση της Ελλάδας.
Το 1822 γίνεται το κίνημα του Ολύμπου – Βερμίου, με τον τσάμη Καρατάσο από τη Νάουσα και το Στρατηγό Μακρυγιάννη.
Μικρής διάρκειας ήταν και οι εξεγέρσεις 1839 – 1841, πάλι με τον τσάμη Καρατάσο. Με τον Κριμαϊκό πόλεμο το 1854, οι εξεγέρσεις στη Μακεδονία διεξάγονται σε τρία μέτωπα: α) στη Δυτική Μακεδονία με το Θόδωρο Ζιάκα, β) στη Χαλκιδική με τον τσάμη Καρατάσο και γ) στον Όλυμπο με τους οπλαρχηγούς της περιοχής. Μετά από παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων, Αγγλίας και Γαλλίας έληξαν άδοξα και οι τρείς αυτές εξεγέρσεις.
Χρειάστηκε να περάσουν 20 χρόνια, για να εκδηλωθεί η μεγαλύτερη εξέγερση στη Μακεδονία και συγκεκριμένα στο Λιτόχωρο και στον Όλυμπο το Φλεβάρη του 1878 και η σύσταση προσωρινής κυβέρνησης με πρωθυπουργό το Λιτοχωρίτη έμπορο, κατ' άλλους γιατρό Ευάγγελο Κοροβάγκο. Η διστακτικότητα του Ελληνικού βασιλείου να μπει στον πόλεμο περιορίστηκε στην απόβαση στην Πλάκα Λιτοχώρου, του σώματος του Λοχαγού Κοσμά Δουμπιώτη.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ
19ος – 20ος αιώνας
Β΄

Με την απόσχιση της Βουλγαρικής εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, τη δημιουργία της Βουλγαρικής εξαρχίας και της έστω προσωρινής Αυτόνομης Βουλγαρικής Ηγεμονίας, η κατάσταση χειροτερεύει για τους Έλληνες της Μακεδονίας. Ειδικά, μετά την ήττα του Ελληνικού βασιλείου στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1896-1897 και την ίδρυση της Μακεδονικής επαναστατικής οργάνωσης στη Θεσσαλονίκη το 1903, τη δράση των κομιτατζήδων στα Μακεδονικά χωριά, φέρνει πραγματική αναστάτωση στην Αθήνα. Τότε αντιλαμβάνονται οι κρατούντες στην Αθήνα, ότι η ίδρυση πολλών σχολείων και εκκλησιών και η αποστολή δασκάλων και ιερέων φέρνουν θετικά αποτελέσματα, αλλά σε βάθος χρόνου. Ενώ οι Βούλγαροι δρουν άμεσα με ένοπλη τρομοκρατία. Τότε μόνο αποφασίζουν να ενισχύσουν τα κινήματα της Μακεδονίας, με πρώτο το Μητροπολίτη Καστοριάς Καραβαγγέλη, τον Παύλο Μελά, τον καπεταν Κώτα και άλλους νέους αξιωματικούς που κατατάσσονται εθελοντές στον Μακεδονικό Αγώνα.
Στο διπλωματικό τομέα ενεργοποιούνται ο Ίωνας Δραγούμης σαν πρόξενος στο Μοναστήρι, ο Λάμπρος Κορομηλάς ως πρόξενος της Θεσσαλονίκης και ένα ευρύ δίκτυο συνδέσμων και κατασκόπων.
Παράλληλα ενεργοποιείται και ο ιδιωτικός τομέας, με την ίδρυση του Μακεδονικού Κομιτάτου στην Αθήνα, με πρωτοβουλία του Μανιάτη δημοσιογράφου και διευθυντή της εφημερίδας ΕΜΠΡΟΣ Δημητρίου Καλαποθάκη, που ανέλαβαν την προετοιμασία των εθελοντικών σωμάτων, καθώς και την εθνική ανάταση της κοινής γνώμης.
Τα αποτελέσματα εντυπωσιακά. Δεκάδες οπλαρχηγοί οργανώνουν ένοπλες ομάδες (τα λεγόμενα επαναστατικά σώματα), κυρίως από την Κρήτη και τη Μάνη, αλλά και από κάθε άλλη γωνιά της Ελλάδος και του όπου γης Ελληνισμού (Γαριβαλδινοί από τις ΗΠΑ), μπαίνουν κρυφά στο Μακεδονικό χώρο ενισχύοντας τον ένοπλο πλέον αγώνα.
Η πλάστιγγα γέρνει πια υπέρ της Ελλάδος, ακόμη και στις πιο αμφισβητούμενες περιοχές.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ
19ος – 20ος αιώνας
Γ΄
Αντιστρέφεται έτσι το αρνητικό κλίμα και στις δυνάμεις που έχουν σοβαρά συμφέροντα στην περιοχή.
Η ένοπλη δράση του Μακεδονικού αγώνα διαρκεί μέχρι το 1908, οπότε ξεσπάει η επανάσταση των Νεοτούρκων.
Με σημαία τη Χάρτα του Ρήγα Φεραίου για ισοτιμία και ισοπολιτεία στους λαούς των Βαλκανίων, επιτυγχάνουν την έκδοση του Νεοτουρκικού Συντάγματος και τερματίζεται έτσι η δράση όλων των επαναστατικών κινημάτων. Μάλιστα στην εθνοσυνέλευση που συγκροτήθηκε, σε σύνολο 240 μελών, τα εξήντα (60) ήταν χριστιανοί. Δεν άργησαν όμως να φανούν τα αληθινά σχέδια τους, που δεν ήταν άλλα από την ίδρυση εθνικού τουρκικού κράτους, στη θέση της καταρρέουσας Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
Ραγδαίες όμως εξελίξεις έχουμε και στην πολιτική σκηνή του Ελληνικού βασιλείου, με κορυφαίο γεγονός το κίνημα του στρατιωτικού συνδέσμου με τον συνταγματάρχη Νικόλαο Ζορμπά, τον Αύγουστο του 1909, που έφερε στο τιμόνι της Ελλάδος τον σχεδόν άγνωστο

μέχρι τότε, κρητικό πολιτικό, Ελευθέριο Βενιζέλο.
Έχει ξεκαθαρίσει ήδη το τοπίο στους συνασπισμούς που επιδιώκουν ν' αποκτήσουν πρωτεύοντα ρόλο στην περιοχή. Σταθερά η Ρωσία επιδιώκει τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την κάθοδό της στο Αιγαίο μέσω Βουλγαρίας – Μακεδονίας και τον έλεγχο των στενών με κατάληψη της Κωνσταντινούπολης, σαν μοναδικός πια συνεχιστής της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.
Η Μ. Βρετανία, θαλασσοκράτειρα ήδη, ελέγχει το εμπόριο στη Μέση και Άπω Ανατολή με την αλυσίδα των κτήσεων (Γιβραλτάρ, Μάλτα, Κρήτη, Κύπρο, Σουέζ, Άδεν). Σαν τρίτος συνασπισμός είναι τα γερμανόφωνα κράτη της Ευρώπης με επικεφαλή τη Γερμανία, θέτουν σε εφαρμογή το σχέδιο «Ντράγκ ναχ όστεν», την εξασφάλιση – κατοχύρωση χερσαίας σιδηροδρομικής σύνδεσης: Βερολίνο – Βιέννη – Σόφια – Κωνσταντινούπολη – Βαγδάτη.

Γεωπολιτική – οικονομική – στρατιωτική κατάσταση στις χώρες των Βαλκανίων.

Ήδη από τα μέσα της πρώτης 10ετίας του 20ού αιώνα ήταν φανερό, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Βαλκανικές χώρες ότι η κατάρρευση της Οθ. Αυτοκρατορίας (ειδικά στη χερσόνησο του Αίμου) είναι πια θέμα χρόνου.
Από το 1909 αρχίζουν οι διαπραγματεύσεις για συμμαχίες μεταξύ των Βαλκανικών χωρών (Βουλγαρίας – Σερβίας – Μαυροβουνίου) χωρίς να υπολογίζουν την Ελλάδα, που θεωρείτο ανυπόληπτη και πτωχευμένη χωρίς αξιόλογες ένοπλες δυνάμεις, ειδικά μετά την ήττα του 1897 αλλά και με την παρότρυνση του Ρωσικού παράγοντα, στα πλαίσια της αλλαγής πλεύσης της Ρωσίας και ενίσχυσης του Πανσλαβισμού στα Βαλκάνια.
Στην Ελλάδα μετά το 1905 γίνεται μια εθνική προσπάθεια ανασυγκρότησης και ενίσχυσης των ενόπλων δυνάμεων και ειδικά του Πολεμικού Ναυτικού με τη δημιουργία του «Ταμείου Εθνικού Στόλου» και το «Λαχείο Εθνικού Στόλου» όπου προσέφεραν εύποροι Έλληνες του εσωτερικού και κυρίως ομογενείς του εξωτερικού.
Από το 1905 έως και το Νοέμβριο του 1912, ναυπηγήθηκαν ή αγοράσθηκαν τα εξής πλοία:
Η Μοίρα των 4 θηρίων «Αετός – Λέων – Πάνθηρ – Ιέραξ», 2 αντιτορπιλικά: «Κεραυνός και Νέα Γενιά», 4 αντιτορπιλικά τορπιλοβόλα: «Σφενδόνη – Λόγχη – Θύελλα – Ναυκρατούσα», άλλα 4 αντιτορπιλικά τορπιλοβόλα «Ασπίς – Βέλος – Νίκη – Δόξα», 5 τορπιλοβόλα: «Τ11-12-14-15-16» και ο θρύλος του πολεμικού μας ναυτικού Θωρηκτό «Γ. Αβέρωφ».
Ανάλογη αλλά σε πολύ μικρότερη κλίμακα ήταν και η ανασυγκρότηση – ενίσχυση του στρατού ξηράς.
Στο πολιτικό επίπεδο η περίοδος 1900 – 1910 ήταν ρευστή – πολυτάραχη με συνεχείς εναλλαγές κυβερνήσεων που οδήγησαν στο κίνημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου (Αύγουστος 1909) υπό τον Συνταγματάρχη Νίκο Ζορμπά, που έφερε στο τιμόνι της Ελλάδος τον σχεδόν άγνωστο κρητικό πολιτικό Ελευθέριο Βενιζέλο.

Πρόσωπα που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην έκβαση των Βαλκανικών πολέμων.

Ελευθέριος Βενιζέλος: Διέβλεψε πως η Ελλάς έπρεπε να συμμετάσχει στον Βαλκανικό Συνασπισμό στον πόλεμο κατά την Οθ. Αυτοκρατορία παρά τις αντιρρήσεις Σέρβων και Βουλγάρων.
Γι' αυτό και υπέγραψε τη συμφωνία χωρίς να βάλει όρους διεκδίκησης εδαφών με νίκη του Συνασπισμού, γιατί πίστευε πως σε περίπτωση νίκης του Συνασπισμού η Ελλάδα θα παρέμεινε στα σύνορα της Ελούντας, αφού Ήπειρος – Μακεδονία – Θράκη – Νησιά, θα περνούσαν στους νικητές.
Σε περίπτωση νίκης των Οθωμανών συνέχιση των δεινών των υπηκόων Ελλήνων.
Πίστευε ακόμη και στις δυνατότητες του πολεμικού μας ναυτικού να κυριαρχήσει όπως και έγινε., αφού καμία άλλη χώρα του Συνασπισμού δεν διέθετε πολεμικό στόλο.
Ναύαρχος Κουντουριώτης: Από την πρώτη στιγμή ο Ελευθέριος Βενιζέλος διέκρινε τις ιδιαίτερες ικανότητες του Π. Κουντουριώτη και ειδικά στο πολεμικό συμβούλιο που συγκλήθηκε υπό την προεδρία του Ελ. Βενιζέλου (Σεπτέμβριος 1912). Κατ' αρχάς επηρεάστηκε από την σύγκριση των Ναυτικών δυνάμεων των εμπολέμων η ζυγαριά έγειρε υπέρ των Οθωμανών. Έδωσε το λόγο στον Κουντουριώτη που υπερασπίστηκε ότι ο Ελληνικός Στόλος θα έβγαινε νικητής στην απ' ευθείας σύγκρουση με τους Τούρκους στηριζόμενος στην αυτοπεποίθηση και το υψηλό ηθικό των Ελληνικών πληρωμάτων, με το περίφημο εκείνο: «Η πατρίς αιτεί όπως τα πλοία να περιπολούν – να ναυμαχούν και ουχί να ναυλοχούν», έτσι του ανέθεσε και την αρχηγία του στόλου.
Τις ικανότητες του ο Ναύαρχος Π. Κουντουριώτης τις απέδειξε:
1) 5 Οκτωβρίου 1912 με τον απόπλου του στόλου από τον Πειραιά έβαλε πορεία προς το Μούδρο Λιμάνι της Λήμνου μόλις 40 μίλια από τα στενά των Δαρδανελίων εφαρμόζοντας έτσι καθαρά επιθετική πολιτική.
2) Ναυμαχία της Έλης (3 Δεκ. 1912) μέσα στα στενά των Δαρδανελίων.
3) Ναυμαχία της Λήμνου (5 Ιαν. 1913) που καθιέρωσε το Αιγαίο σαν θάλασσα αποκλειστικά Ελληνική.
Αυτή ήταν η Γεωπολιτική και στρατιωτική κατάσταση των εμπολέμων το Σεπτέμβριο του 1912.
Δυνάμεις που αντιπαρατάχθηκαν στην ξηρά: Τουρκία=340.000 χωρίς το ιππικό και το πυροβολικό συν 250.000 στα παράλια της Μ. Ασίας.
Βαλκανικός Συνασπισμός: Βουλγαρία 300.000 άριστα εξοπλισμένοι. Σερβία= 220.000, Μαυροβούνιο=35.000, Ελλάδα=130.000 με τους 60.000 στην πρώτη γραμμή.

ΤΟΙΣ ΤΟΛΜΗΡΟΙΣ ΤΙΜΑΣ ΝΕΜΕΙΝ

Είναι τα γεγονότα που καθιέρωσαν το Αιγαίο, σαν θάλασσα αποκλειστικά Ελληνική, και καθόρισαν την έκβαση του πολέμου υπέρ των συμμάχων. Απόκοψαν τις μόνες γραμμές εφοδιασμού προς Μακεδονία και Θράκη και κατέστησαν ανενεργούς 250.000 Οθωμανούς στρατιώτες στα λιμάνια της Μικράς Ασίας.
3 Δεκεμβρίου 1912: Στις ιστορίες των λαών, υπάρχουν κάποιες στιγμές που καθορίζουν με

αποφασιστικό τρόπο τις μετέπειτα εξελίξεις και σφραγίζουν τον ρουν της ιστορίας των.
Πίσω από τα γεγονότα αυτά καθαυτά, υπάρχει η προσωπικότητα ενός ανθρώπου, που με την ευφυΐα του ή την αποκοτιά του, τη στρατηγική του σκέψη ή την τύχη του, την πίστη του στις αξίες του γένους του ή την εμπιστοσύνη του στους άνδρες που διοικεί ή και όλα μαζί, αφήνει ανεξίτηλο το αποτύπωμα της ιδιοσυγκρασίας του στην ιστορική διαδρομή του λαού του, με τα αποτελέσματα που προκαλεί.
Για την Ελλάδα και τους «συμμάχους» της, η μεγαλύτερη μέρα των Βαλκανικών πολέμων ήταν ασφαλώς η 3η Δεκεμβρίου 1912.
Ήταν η μέρα που επικύρωσε την εκδίωξη των Οθωμανών από το μεγαλύτερο μέρος των Βαλκανίων, ύστερα από έξι (6) αιώνες κατοχής.
Ήταν η μέρα που οριστικοποιήθηκε ο διπλασιασμός της εδαφικής κυριαρχίας της Ελλάδας και η οποία παραμένει αναλλοίωτη μέχρι σήμερα, όπως γράφει ο συγγραφέας – ερευνητής Ναύαρχος ε.α. Ιωάννης Παλούμπης.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΙΚΟΓΛΟΥ: Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΠΟΥ ΣΩΖΕΙ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθανάσιος Σουλιώτης – Νικολαΐδης Φίλιππος Νίκογλου

Ελληνικής καταγωγής από την Ανατολική Ρωμυλία, βουλγαρικής υπηκοότητας.
Επιστρατευμένος , υπηρετούσε σαν χειρούργος γιατρός της 7ης Μακεδονικής Μεραρχίας, του Βουλγαρικού στρατού.
Γνώριζε τις μυστικές διαταγές του Βουλγαρικού υπουργείου στρατιωτικών προς τους αρχηγούς των μονάδων, που σκοπό είχαν πάση θυσία να καταλάβουν τη Θεσσαλονίκη πριν από τους Έλληνες.
Στην Άνω Τζουμαγιά , την Κυριακή 18 Οκτωβρίου 1912 και ώρα 5 μ.μ. ο Νίκογλου συνάντησε τον Αθανάσιο Σουλιώτη – Νικολαΐδη στον οποίο διεμήνυσε όλο το Βουλγαρικό σχέδιο και τον παρότρυνε το δυνατό γρηγορότερο να ειδοποιήσει την Ελληνική κυβέρνηση και τον πρόξενο της Θεσσαλονίκης κ. Λάμπρο Κορομηλά.
Μάλιστα, για να μπορέσει να μεταβεί στην πρεσβεία μας στη Σόφια, προσποιήθηκε ασθένεια με παραπεμπτικό που υπέγραψε ο Νίκογλου (Βούλγαρος υπήκοος, Ελληνικής καταγωγής) και ο αρχίατρος του χειρουργείου (εβραίος).
Έτσι μετέβη στη Σόφια με Βουλγαρικό στρατιωτικό αυτοκίνητο και ενημέρωσε την Ελληνική πρεσβεία. Στις 23/10/1912, ο πρέσβης μας στη Σόφια Δ. Πάνας, έστειλε στην Αθήνα τηλεγράφημα με τα σχέδια των Βουλγάρων για τη Θεσσαλονίκη με κάθε λεπτομέρεια.
Μάλιστα προωθούν και τη βασιλική άμαξα για την επίσημη και θριαμβευτική είσοδο στη Θεσσαλονίκη, του διαδόχου Βόρις και του στρατηγού Πετρώφ.
Για την πράξη του αυτή ο Νίκογλου επικηρύχθηκε και το Βουλγαρικό κομιτάτο αποφάσισε την εξόντωσή του. Φίλος του όμως, Βούλγαρος γιατρός, τον ειδοποίησε και έτσι εγκατέλειψε τη Σόφια και εγκαταστάθηκε οριστικά στη Θεσσαλονίκη.
Το Ελληνικό κράτος πολύ αργότερα, το 1950, τον παρασημοφόρησε για εξαιρετικές

υπηρεσίες προς την πατρίδα.
Η δε πόλις της Θεσσαλονίκης τους τίμησε με την ονομασία μιας οδού, την οδό Φιλλίπου Νίκογλου, αλλά και μιας παραπλεύρου την οδό Σουλιώτη Νικολαΐδη.

Χασάν Τακσίν Πασά: Στρατιωτικός Διοικητής Θεσσαλονίκης

Ένας από τους παράγοντες που συνέβαλαν στην ομαλή μετάβαση της Θεσσαλονίκης από την Οθωμανική στην Ελληνική κυριαρχία ήταν και ο Χασάν Ταξίν Πασά.
1) Αποφάσισε και παρέδωσε τη Θεσσαλονίκη χωρίς μάχη, άρα και χωρίς νεκρούς και αυτό κατά παράβαση του Στρατιωτικού του όρκου. Μάλιστα υπογράφοντας το πρωτόκολλο παράδοσης φαίνεται να είπε: «η Θεσσαλονίκη εχάθη, η Θεσσαλονίκη εσώθη».
2) Όταν λίγες ώρες αργότερα μετά την υπογραφή του πρωτοκόλλου παράδοσης έφθασε Βουλγαρική αντιπροσωπία και ζήτησε να υπογραφεί και δεύτερο πρωτόκολλο συνπαράδοσης με τους Βουλγάρους απάντησε: «Η Θεσσαλονίκη παρεδόθη στον Ελληνικό Στρατό».
3) Σε δεύτερη επίσκεψη της αποστολής των Βουλγάρων λίγες ώρες μετά την πρώτη κρούση, μάλιστα μέσω του γιού του και υπασπιστή του Κενάν Μεσσαρέ και με αντάλλαγμα βαρύ χρηματικό τίμημα απάντησε και πάλι: «Η Θεσσαλονίκη παρεδόθη στον Ελληνικό Στρατό». Για να συμπληρώσει: «Από τους Ρωμιούς την πήραμε, στους Ρωμιούς την παραδίδουμε».
Αυτά για την Ιστορία, τα συμπεράσματα δικά σας.
Σημείωση: Δεν επέστρεψε ποτέ στην Τουρκία. Το 1918 πέθανε στη Λοζάνη (Ελβετία). Στη διάρκεια του μεσοπολέμου μεταφέρθηκαν τα οστά του και ετάφησαν στο Αλβανικό Νεκροτομείο Μαλακοπής στην Τριανδρία (Θεσσαλονίκης).
Το 1986 μεταφέρθηκαν στο οστεοφυλάκιο της Μαλακοπής.
Από το 2006 βρίσκονται στο κενοταφίο του Αύλιου χώρου του Μουσείου Βαλκανικών Πολέμων στο χωριό Γέφυρα – Τόψιν.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ 1912 – 1913
1912 Α΄

29 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμαχία Σερβίας – Βουλγαρίας
29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ: Στρατιωτικό πρωτόκολλο Σερβίας – Βουλγαρίας με προκαθορισμένη διανομή εδαφών, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα άλλα Βαλκανικά κράτη.
16 ΜΑΪΟΥ: Συνθήκη Ελλάδας – Βουλγαρίας
9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Στρατιωτική συμφωνία Ελλάδας – Βουλγαρίας χωρίς όρους. Η Τουρκία κηρύσσει γενική επιστράτευση.

27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ: Ο διάδοχος Κωνσταντίνος ορίζεται αρχιστράτηγος του Ελληνικού Στρατού.
5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Η Ελλάδα, η Σερβία, το Μαυροβούνιο και η Βουλγαρία κηρύσσουν τον πόλεμο κατά της Τουρκίας, χωρίς υπογεγραμμένο συμμαχικό σχέδιο. Αναχώρηση του Ελληνικού Στόλου από το Ναύσταθμο.
8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Κατάληψη της νήσου Λήμνου.
9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Μάχη στο Σαραντάπορο.
11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Οι Βούλγαροι καταλαμβάνουν τις Σαράντα Εκκλησίες.
12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Ελληνικός Στρατός καταλαμβάνει την Κοζάνη και ο Σερβικός τα Σκόπια.
13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Η πρώτη διαμάχη του Πρωθυπουργού Βενιζέλου με τον αρχιστράτηγο Κωνσταντίνο, για καθυστέρηση στην προέλαση προς Θεσσαλονίκη.
14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Επικρατεί η γραμμή Βενιζέλου. Αλλαγή πορείας του Ελληνικού Στρατού προς Θεσσαλονίκη.
16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Ελληνικός Στρατός καταλαμβάνει τη Βέροια.
18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Τορπιλισμός της Τούρκικης Ναυαρχίδας Φετχί – Μπουλέντ, μέσα στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, από το Ελληνικό πλοίο Τορπιλοβόλο «11», με κυβερνήτη τον Υποπλοίαρχο Βότση και πλοηγούς τους Λιτοχωρινούς καπεταναίους Νικόλαο Βλαχόπουλο και Μιχαήλ Κωφό (πράτηγους της περιοχής). Ενώ ο «ΑΒΕΡΩΦ» καταλαμβάνει την Ίμβρο, ο «ΚΑΝΑΡΗΣ» και το Τορπιλοβόλο «14» τον Αη Στράτη και το «ΣΠΕΤΣΑΙ» καταλαμβάνει τη Θάσο.
19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Μάχη των Γιαννιτσών – απελευθέρωση της Σαμοθράκης.
ΧΡΟΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ 1912 – 1913
1912 Β΄
22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Βενιζέλος πληροφορείται από τον Φίλλιπο Νίκογλου, χειρούργο γιατρό(Βούλγαρο υπήκοο), μέσω του Λοχαγού Σουλιώτη Νικολαΐδη(σύνδεσμο), στρατιωτικό ακόλουθο στη Μακεδονική μεραρχία του Βουλγαρικού Στρατού, για τα μυστικά σχέδια των Βουλγάρων προκειμένου να μπουν πρώτοι στη Θεσσαλονίκη. Δεύτερη σύγκρουση Βενιζέλου – Κωνσταντίνου για καθυστέρηση της προέλασης του δεύτερου στη Θεσσαλονίκη.
25 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Ελληνικός Στρατός βρίσκεται έξω από τη Θεσσαλονίκη στην περιοχή ΤΟΨΙΝ.
26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Τούρκος Στρατιωτικός διοικητής, Χασάν Ταξίν πασάς, υπογράφει το πρωτόκολλο παράδοσης της Θεσσαλονίκης στον Ελληνικό Στρατό.
27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Ελληνικός Στρατός μπαίνει θριαμβευτής στην Θεσσαλονίκη. Λίγες ώρες αργότερα, μπαίνει και ένα σύνταγμα του Βουλγαρικού Στρατού (για ολιγοήμερη δήθεν ξεκούραση), με την άδεια του Κωνσταντίνου.
29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄, εγκαθίσταται στην Θεσσαλονίκη με παρότρυνση του Βενιζέλου, σαν στοιχείο της «ντε γιούρε» αναγνώρισης της Θεσσαλονίκης ως Ελληνικής.
5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Ο Σερβικός Στρατός καταλαμβάνει το Μοναστήρι.
9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Το Τορπιλοβόλο «14», με κυβερνήτη τον Υποπλοίαρχο Αργυρόπουλο, μπήκε στο λιμάνι των Κυδωνιών (Αϊβαλί), τορπίλισε και βύθισε την Τούρκικη κανονιοφόρο «ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ», χωρίς τη σχετική διαταγή ανωτέρου κλιμακίου, με πρωτοβουλία του κυβερνήτη.
Από 10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ έως 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Έλαβαν χώρα επιχειρήσεις για την κατάληψη της Χίου. Στοίχησαν στον Ελληνικό Στρατό 36 νεκρούς και 166 τραυματίες.

20 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ: Η Σερβία και η Βουλγαρία υπογράφουν ανακωχή με την Τουρκία. Η Ελλάς δεν συμμετείχε γιατί ζητούσε να παραδοθούν οι φρουρές των Ιωαννίνων, της Λέσβου και της Χίου.
3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ: Η ναυμαχία της Έλλης, είναι η μεγαλύτερη μέρα για την Ελλάδα και τους συμμάχους, που έκρινε οριστικά την έκβαση του πολέμου υπέρ των συμμάχων.

ΧΡΟΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ 1912 – 1913
1913
5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Η ναυμαχία της Λήμνου, έδωσε το τελειωτικό χτύπημα στον Τούρκικο στόλο, κατοχυρώνοντας το Αιγαίο σαν θάλασσα αποκλειστικά Ελληνική, μέχρι σήμερα.
21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Ξαναρχίζουν οι εχθροπραξίες μεταξύ Σερβίας, Βουλγαρίας και Τουρκίας.
20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Απελευθέρωση των Ιωαννίνων.
5 ΜΑΡΤΙΟΥ: Δολοφονείται ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ στη Θεσσαλονίκη από τον Αλέξανδρο Σχινά.
8 ΜΑΡΤΙΟΥ: Ορκίζεται Βασιλιάς ο Κωνσταντίνος.
31 ΜΑΡΤΙΟΥ: Βουλγαροτουρκική ανακωχή.
17 ΜΑΪΟΥ: Συνθήκη ειρήνης στο Λονδίνο για τον τερματισμό του Βαλκανοτουρκικού πολέμου.
19 ΜΑΪΟΥ: Σύμφωνο συμμαχίας Ελλάδας – Σερβίας για την αντιμετώπιση του Βουλγαρικού επεκτατισμού.
21 ΜΑΪΟΥ: Δημιουργείται ουδέτερη ζώνη μεταξύ Ελληνοσερβικών και Βουλγαρικών δυνάμεων.
16 ΙΟΥΝΙΟΥ: Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος. Οι Βούλγαροι επιτίθενται αιφνιδιαστικά εναντίων Σέρβων και Ελλήνων στην περιοχή του Παγγαίου, Γευγελής και Ιστίπ.
17 ΙΟΥΝΙΟΥ: Αντίδραση των Ελλήνων και άμεση απομάκρυνση των 1300 περίπου Βουλγάρων που στρατοπέδευαν στη Θεσσαλονίκη.
19-27 ΙΟΥΝΙΟΥ: Λαμβάνουν χώρα οι ιστορικές μάχες του Κιλκίς, Λαχανά, Καλκόβου, Δοϊράνης. Απελευθερώνονται η Δράμα και το Σιδηρόκαστρο. Στις 27 Ιουνίου το θωρηκτό ΥΔΡΑ και τα αντιτορπιλικά ΔΟΞΑ, ΠΑΝΘΗΡ και ΙΕΡΑΞ μπαίνουν θριαμβευτικά στην Καβάλα. Η Ρουμανία μπαίνει στον πόλεμο κατά της Τουρκίας.
29 ΙΟΥΝΙΟΥ: Η Τουρκία στον πόλεμο κατά της Βουλγαρίας.
12 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ο Ελληνικός στόλος ελευθερώνει την Αλεξανδρούπολη και ο Ελληνικός Στρατός την Ξάνθη.
16 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ο Ελληνικός Στρατός απελευθερώνει την Κομοτηνή.
18 ΙΟΥΛΙΟΥ: Ανακωχή.
28 ΙΟΥΛΙΟΥ: Συνθήκη ειρήνης του Βουκουρεστίου. Τερματισμός του Βαλκανοβουλγαρικού πολέμου. Καθορισμός συνόρων μεταξύ Ελλάδας, Σερβίας Μαυροβουνίου και Ρουμανίας από το ένα μέρος και Βουλγαρίας από το άλλο.
Βαρύ το τίμημα σε ανθρώπινες ζωές

Νεκροί αξιωματικοί: 138 Νεκροί οπλίτες: 5.031

Τραυματίες: 189 Τραυματίες: 23.313
ΝΙΚΟΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΛΙΤΟΧΩΡΟ